

Sõit pimedal ajal

Eesti geograafiline asetus tingib vähemalt poole aasta ulatuses pimedal ajal sõitmise. Pimedas varitsevad meid täpselt samasugused ohud kui valgusel ajal sõites, märkame neid aga tunduvalt hiljem. Lähituli valgustab teed umbes 40 meetri ulatuses. 80 kilomeetrise tunnikirusega liikudes kulutame selle vahemaa läbimiseks alla 2 sekundi. Kaugtuli valgustab teed umbes 150 meetri ulatuses ja 80 kilomeetrise tunnikirusega läbime selle vahemaa umbes 6 sekundiga. Need võivad olla ääretult vajalikud sekundid ja meetrid, et vältida õnnetust. Seetõttu tagabki õige tuled vahetamise tehnika ja sõidukiiruse valik pimedas sõites turvalisuse.

Pimedal ajal sõites on väga tähtis, et esituled oleksid õigesti reguleeritud. Tuled õiget reguleeritust kontrollitakse sõiduki tehnohooldusel, tehnilisel ülevaatusel ja vajadusel pärast lambivahetust. Valesti reguleeritud esituled tõttu väheneb valgustatud teelõigu ulatus või pimestatakse vastusõitjat. Lampide vahetusel tuleb paigaldada ainult valmistaja poolt ettenähtud konstruktsiooni- ja võimsusega lampe. Lisaks peab kasutataval lambil olema tähis "E" koos vastava sertifikaadi numbriga.

Enne väljasõitu ja vajadusel ka sõidu ajal pese esitulesid ja hoiu puhas sõiduki esiklaas. Esiklaasi tuleb puhastada ka seestpoolt. Kui sõidukis on esituled reguleeritud, paigaldada see asendisse, mis vastab sõitjate arvule tagaistmel. Regulaatori vale asendi korral valgustavad tuled teed liiga lähedale või võivad pimestada vastusõitjat.

Kohtumine vastusõitjaga

Vastusõitvate sõidukite lähenemisel vähenda kiirust ja jälgi sõidutee parempoolset serva, see vähendab ohtu saada pimestatuks. Tuled vaheta lähituledeks aga siis, kui valguskiirte vihud ühtivad. See on umbes 300 meetri kauguselt ehk kuus-seitse sekundit enne autode kohtumist kiirusel 80-90 km/h. Kui tuled varem ümber vahetada, jääb lähenevate sõidukite vahele valgustamata teelõik ja see suurendab ohtu mõlemale sõidukijuhile. Lähituled tagasilülitamise kaugtuledele tuleb teha umbes 10 meetrit enne vastusõitjaga kohakuti jõudmist. Siis muutub ohtlik ja valgustamata ala vastusõitva auto taga tunduvalt varem nähtavaks ja samas ei pimesta kaugtuled enam vastuliikva sõiduki juhti.

Põhireeglid: Sõidukijuhid vähendavad teineteisele lähenedes kiirust ja suunavad pilgu parempoolsele teepeenrale, kaugtulevihkude kohtumisel (kui vastuliikva sõiduki tuled hakkavad pimestama) vahetatakse kaugtuli lähituleks ja hetk enne kohtumist uuesti kaugtuleks.

Möödumine eesliikujast

Pimedas sõites lülita sisepeegel nõndanimetatud öö asendisse, et tagant lähenev sõiduk sind ei häiriks. Tagant lähenedes vaheta kaugtuled lähituledeks siis, kui kaugtuled valgustavad eessõitva auto tagaosa, see on umbes 100-120 meetri kaugusel. Kavandades möödasõitu ja lülitades selleks sisse suunatule, anna enne möödasõidu alustamist kaugtulede hetkelise sähvatusega märku oma möödasõidu kavatsusest. Kaugtuled lülita möödasõidul sisse, kui möödasõidetava sõiduki tagaosani jääb 5-10 meetrit. Kaugtulede valgusvihk ei pimesta siis enam tagasivaatepeeglite kaudu möödasõidetavat.

Kui möödasõitja hakkab tagasi reastuma oma suunavööndisse, lülitab möödasõidetav sisse lähituled ja liigub nendega kuni eesliikuja on jõudnud välja kaugtulede valgusvihust.

Põhireeglid: Jõudes järele eesliikuvale sõidukile, lülitame sisse lähituled, kui juhitava sõiduki kaugtuled hakkavad valgustama eesliikuvat sõidukit. Möödasõitu alustades lülitame sisse suunatule ja informeerime kaugtulede sähvatusega eesliikujat oma kavatsusest. Kaugtuled lülitame sisse pisut enne eessõitja tagaosaga kohakuti jõudmist. Kui Sinust möödutakse lülita lähituled siis sisse, kui mööduja hakkab naasma oma suunavööndisse.

Möödumine eraldusribaga teel

Teelõikudel, kus mõlemas suunas on kaks sõidurada ja need on teineteisest eraldatud haljasalaga, kasuta kaugtulesid. Muidugi ei tohi seejuures pimestada eesliikujaid.

Liiklemine pimedas on ohtlik ja seetõttu oleme sunnitud end ka rohkem pingutama. Kahest halvast variandist tuleb valida vähemohalik: esialgu tundub selleks sõit lähituledega. Vastuliikuvad sõidukid ei häiri teineteist, kuid lähituledega valgustame teed enda ees ainult 40 meetri ulatuses. Selle vahemaa läbime sõites aga vähem kui kahe sekundiga. Kaugtuledega sõites on tegelikult ohutum. Vastuliikuva sõiduki tulede vihk võib meid vähesel määral häirida, kuid näeme ka ise oluliselt kaugemale, ligi 150 meetrit. Kaugtulede tõttu paraneb meie nähtavusulatus ja võidame juurde 110 meetrit, mille läbimiseks kulub aega üle 4 sekundi. Need võidetud meetrid ja sekundid võivad kujuneda meile eluliselt ülioluliseks.

Väikese erandi moodustavad teelõigud, kus teel on kurv. Sisekurvis sõitja peab siiski lülitama sisse lähituled, kuna tema tuledevihk langeb otse vastusõitjale ja pimestab teda. Samas ei häiri sisekurvis liikujat väliskurvis sõitja kaugtuled ning tema tulede vahetamine ei ole vajalik. Väliskurvis sõitja tuled valgustavad siis paremini parempoolset teepeenart, kus võivad liikuda tumedates riietes jalakäijad ja jalgratturid.

Põhireeglid: Sõidukite liikumisel teedel, kus vastassuunavööndeid eraldab haljasala ja meil puuduvad läheduses eessõitjad, kasutame kaugtulesid. Kurvides, kus meie sõiduk võib pimestada vastusõitjat, kasutame ajutiselt lähitulesid.

Udutulede kasutamine

Esimesed udutuled valgustavad sõidutee servasid 15-25 meetri ulatuses ja seetõttu kasuta esimesi udutulesid väikese kiirusega udus sõitmisel. Kasutades esimesi udutulesid koos kaugtulega on sõiduki ees tee parkümmend meetrit väga eredalt valgustatud, kuid kiirusel 80 km/h läbime selle teosa umbes ühe sekundiga. Ligikaudu on see ajavahemik võrdne juhi minimaalse reageerimisajaga liikluses ja seetõttu ei anna paremini valgustatud teosa eelseid pimedas sõitmisel. Eredalt valgustatud teelõik sõiduki ees võib isegi halvendada nähtavust nõrga valguse tsoonis. Juhi silmapupill reageerib eredale valgusele sõiduki ees ja tõmbub kokku, mis omakorda tingib juhi nägemisulatuse vähenemise.

Tagumine udutuli on enamike sõidukite standardvarustuses ja seda kasuta halva nähtavuse korral või tingimustes, kus sõiduki järel paiskub üles lume- või veepilv, mille tõttu ääretuled ei ole nähtavad. Tagumise udutule sisse- ja väljalülitamine toimub eraldi lülitist käsitsi. Põhjemamatu tagumise udutule kasutamine pimestab tagasõitjat.

Põhireeglid: Udutuled on kasutamiseks halva nähtavuse korral. Udutulede väär kasutamine halvendab juhi nähtavuse ulatust ja võib pimestada teisi juhte. Meeles tasub pidada, et mitte iga kaupluses müüdiv lisalatern ei ole udutuli, vaid sellel peab olema vastav E sertifikaadi tähis.

Peatumine pimedas

Peatumisel valgustamata teel peab sõiduk olema valgustatud ääretuledega, täiendavalt võib sisse lülitada ohutuled. Sõiduki seiskamise ajaks lülita välja kõik teed valgustavad tuled. Jättes suure võimsusega tuled välja lülitamata, tekib sõiduki kõrvale pime ala ja vastuliikuva sõiduki juht ei näe peatunud sõiduki ümber liikuvaid inimesi. Kui märkad teeääres lähituledega seisvat sõidukit, vähenda oma sõiduki kiirust ja kasuta kaugtulesid!

Mitte mingil juhul ei tohi sõidukit väljaspool asulat peatada tee vasakul poolel. Pimedal ajal võib sisselülitatud sõidutuledega ning valel teepoolel seisev sõiduk viia segadusse teisi juhte ja isegi põhjustada nende teelt väljasõidu.

Juhi kõrgendatud tähelepanu vajavad ühissõiduki peatused, sest bussijuhid ei vaevu lähitulesid ümber lülitama ääretuledeks. Nimetatud kohtades on sageli võimalik kiirustavate inimeste ilmumine teele, samas jäävad nad bussijuhi vale käitumise tõttu teistele juhtidele märkamatuks. Kiirust tuleb vähendada möödumisel nii samas suunas liikuvast sõidukist kui ka vastasteepoolel seisvast ühissõidukist.

Teeandmisel peatuses seisva trammi reisijatele lülita sisse ääretuled. Väiksema intensiivsusega valgus võimaldab trammijuhil paremini jälgida tagasivaatepeegli kaudu sõidukist väljuvaid ja sellele minevaid reisijaid.

Põhireeglid: Sõiduki peatamisel teel peab see väljaspool asulat paiknema alati tee paremal serval. Peatumise ajal peavad sõidukil olema sisselülitatud ääretuled ning vajadusel ka ohutuled. Pimedas ei ole parkimine teel lubatud ja sõiduk tuleb teelt eemaldada. Peatuses seisva ühissõiduki läheduses on suur oht jalakäijate ootamatuks teeilmumiseks. Trammireisijatele teed andes lülitame sisse ääretuled, et tagada trammijuhile paremat nähtavust.

Jalakäijad ja jalgratturid valgustamata teel

Jalakäijal on õigus liikuda teepeenral, kui sõidutee ääres puudub kõnnitee. Jalakäijatesse suhtu heatahtlikult ka siis, kui nad liiguvad pimedas teel helkurita või süüdatud valgusallikata. Jalakäijate ilmumine teele on tõenäolisem asulate, ristmike või bussipeatuste läheduses. Sõites kaugtuledega kiirusega 80 km/h märkame helkurita jalakäijat vastusõitjate puudumisel 4 –6 sekundit enne kohakuti jõudmist, lähituledega sõites aga 1-3 sekundit enne jalakäijani jõudmist. Otsasõitu teel viibivale jalakäijale aitab vältida vaid nähtavusulatusele vastava sõidukiiruse valik.

Kui jalakäija liigub tavaliselt teepoolal, siis jalgrattur kasutab enamasti sõiduteed. Nõuetekohase valgustuse ja helkuritega on varustatud vaid vähene osa jalgrattaid. Jalgratturitest möödumisel ole alati valmis ootamatusteks. Erilist ohtu kujutab möödasõidu ajal tuledega vastasõitev jalgrattur. Otsasõidu vältimine jalgratturile on võimalik vaid valides nähtavusulatusele vastava sõidukiiruse.

Metsloomad teel

Metslooma ilmumine teele on tõenäolisem metsa- ja võsatukkade läheduses. Ajaliselt on ohtlikumad hommiku ja hilisõhtutunnid. Suures osas on ohtlikud teelõigud tähistatud vastavate liiklusmärkidega, kuid metsloomad võivad liikuda ka asulate läheduses.

Märgates teeservas metslooma, arvesta sellega, et talle võivad järgneda teised loomad. Möödu metsloomast tagantpoolt. Kasulik on teada, et metsloom ei astu kunagi tagasi. Metslooma seismisel teel jää seisma, anna signaali ja loomale valguskoridorist väljumise võimaldamiseks kustuta hetkeks tuled. Sõida kiirustamata edasi siis, kui loomad on teelt lahkunud. Eeltoodu ei kehti ainult suurte loomade kohta. Võimalusel väldi otsasõitu ka väikeloomadele ja lindudele, kuid mingil juhul ei tohi metsloomale otsasõidu vältimine põhjustada sõiduki juhitavuse kaotust või ümberpaiskumist.

Kokkuvõte

Sõitmine pimedas on raskem, kui päevase valguse juures, kuid kasutades eeltoodud võtteid on võimalik turvaliselt sihtpunkti jõuda. Tuled peavad olema puhtad ja korras. Tulesid tuleb kasutada õigesti ja sõidukiirus tuleb valida vastavalt nähtavusele. Tulede kasutamisel tuleb arvestada kaasliiklejatega ning ka sellega, et teed kasutavad valgustuse ja helkuriteta jalakäijad ning jalgratturid. Samuti võivad teele sattuda metsloomad. Pimedas sõites väsib juht kiiremini ja vajalik on sagedamini teha puhkepause.